

2013

Giza Eskubideen XI. Zinemaldia Hizkuntza erabileraren neurketa

1. SARRERA	2
2. METODOLOGIA	3
3. AHOZKO ERABILERA	4
3.1. Filmak	4
3.2. Ekitaldi nagusien ongi etorri eta aurkezpenak	4
3.2.1. Aurkezpen Ekitaldia	4
3.2.2. Itxiera Ekitaldia	5
3.3. Filmen ongi etorri eta aurkezpenak	5
3.4. Aurkezpen prentsaurrekoa	6
3.5. Zinemaldiaren Saria aurkezteko prentsaurrekoa.....	6
3.6. Prentsaurrekoak	6
3.7. Palmaresa.....	7
3.8. Mahai inguru eta solasaldiak	7
3.9. Jendaurreko zerbitzuak	7
4. IDATZIZKO MATERIALA	8
4.1. Katalogo ofiziala	8
4.2. Programazio liburuxka	8
4.3. Esku orriak, sarrerak,	8
4.4. Erakusketak.....	9
4.5. WEB gunea	9
4.6. Prentsarako materiala	9
5. ONDORIOAK ETA PROPOSAMENAK	10

1. SARRERA

BAGERA Donostiako Euskaltzaleen Elkarteak, euskararen erabilera areagotzea ardatz duela, Giza Eskubideen Zinemaldiaren hizkuntza erabileraren neurketa egin du aurtengo edizioan. Orain arte, Donostiako aisialdian eragina duten beste ekintza nagusietan ere hala egin izan dugu: Dferia, Aste Nagusia, Jazzaldia, Donostiako Zinemaldia eta Beldurrezko eta Fantasiatzko Zinemaldia.

Garrantzitsua da oso euskararen erabilera normalizatzea eguneroko bizitzan. Era berean, gizarteari eskaintzen zaizkion aisialdirako kultur ekitaldietan euskararen presentzia areagotzea oso garrantzitsua da. Ostera ere, gogorarazi behar dugu euskara hizkuntza ofiziala dela Euskal Autonomia Erkidegoan. Gainera, Donostiako udal ordenantzek euskarari ofizialtasun hori aitortzen diote eta Udalak antolatutako ekintza guztietan euskarak lehentasuna izan behar duela esaten dute.

Beraz, Giza Eskubideen Zinemaldian antolatzen diren jardueretan euskararen erabilera idatzia zein ahozkoa areagotzea du helburu BAGERAK; hau da, Giza Eskubideen Zinemaldian euskararen presentzia normalizatzea.

2. METODOLOGIA

Asteak bere gain hartzen dituen momentu guztiak neurtzen saiatu gara: filmen aurkezpenak, euskaraz azpigitulua dutenak edota bikoiztutako filmak, programazio aurrerapenaren txostena, filmez filmeko gida, kartelak etab. neurtu ditugu.

Neurketa egiterakoan, hizkuntza erabilera 3 ataletan azaldu dugu eta kasu guztietan ele bitan egin zela adierazten dugunean, zehazki, euskaraz eta gazteleraz egin zela esan nahi dugu.

a) Ahozko erabilera: Filmak, ekitaldi nagusiak, prentsaurrekoak, film emanaldietako ongi etorri eta aurkezpenak (ongi etorria, sarrerako lehen hitzak eta aurkezpena pelikulen xehetasunak ematerakoan) eta jendaurreko zerbitzuak aztertzen ditugu atal honetan. Zein hizkuntza erabiltzen den eta bakoitza zein neurritan erabiltzen den hartzen dugu kontuan.

b) Idatzizko materiala: Idatzizko material ugari izaten da Astean. Antolakuntzaren argitalpenak (filmez filmeko gida, programazioaren aurrerapen txostena, ...), kartelak, web gunea, errotulazioak etab. izaten ditugu aztergai.

c) Erakusketak: Atal honetan Astearen baitan antolatzen diren erakusketetan egiten den hizkuntza erabilera neurtzen dugu.

3. AHOZKO ERABILERA

3.1. Filmak

Atal hau Zinema Astearen ekintzarik garrantzitsuena dela gogoan izan behar dugu. Aurten, asteak 24 film luze eman ditu eta horietatik, 10 filmetan euskaraz entzun edo irakurri ahal izan dugu (hau da, euskaraz edo euskarara bikoiztuak izan dira edo azpititulua euskaraz izan dute). Horietatik, 4 sail ofizialean eta 5 Kultur etxetan proiektatutako filmetan (Filmazpit Eusko Jaurlaritzak, Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzaren Euskara Sustatzeko Zuzendaritzak finantzatutako programan). Bestetik, 3 film proiektatu dira haur eta gazteen saioetan, 3rak euskaraz edo euskaraz azpidatziak izan dira. Azkenik, 15 labur eskaini dira eta horietatik 4 euskaraz edo euskaraz azpidatzita.

Sailez sail honakoak izan dira aurten eskainitako filmak eta euskarazko emanaldien kopurua:

- Inaugurazioa: Film luze bat proiektatu zuten, "Al nacer el día" (serbiarra / azpidatziak gazteleraz).
- Film luzeen sail ofiziala: 16 filmetatik 4 film euskaraz edo euskarara azpidatziak izan ziren ("*The parade*", "*Nuclear nation*", "*Alardearen seme-alabak*" eta "*Le repentí*" filmak).
- Film laburren sail ofiziala: 15 filmetatik bat euskaraz izan da ("*Abuztua*") eta 3 izan dira euskaraz azpidatziak.
- "Filmazpit": Kultur etxeetako 5 proiektzioak euskaraz.
- Haur eta gazte saioak 3 film luze (bat euskaraz eta beste biak euskarara bikoiztuak).
- Bukaera: Proiektatutako filma gazteleraz izan zen ("*Violeta se fue a los cielos*").

3.2. Ekitaldi nagusien ongi etorri eta aurkezpenak

3.2.1. Aurkezpen Ekitaldia

Giza Eskubideen Zinemaldiari hasiera ofiziala emateko, aurkezpen ekitaldi bat antolatu zuten proiektzioen aurretik. Ainhoa Aierbe aktorea izan zen aurkezpen horren gidaria. Euskara eta gaztelera, biak modu orekatuan erabili zituen Ainhoak, hizkuntza bakoitzean informazio ezberdina eman zuen.

Amnesty Internationaleko Jesus Alvarezek hartu zuen hitza. Euskaraz eta gazteleraz, bi hizkuntzetan irakurri zuen elkarteko mezua. Horren ostean Juan Carlos Izagirre alkateak hitz egin zuen. Alkateak ere,

bi hizkuntzak modu antzekoan erabili zituen. Sarrera eta bukaera euskaraz egin zituen.

Azkenik, Goran Pascaljevic aurkeztu zuten, irekiera ekitaldiko filmeko zuzendaria. Arratsaldeon esan ostean, ingelesez hizketan jarraitu zuen zine zuzendariak. Itzulpenak euskaraz eta gaztelera egin zituzten.

Bestetik, gorren hizkuntzara itzulpena egiteaz arduratu zen neska gazte bat ere ikusi ahal izan genuen.

3.2.2. Itxiera Ekitaldia

Ainhoa Aierbe aktorea izan zen gala aurkezteaz arduratu zena, gorren hizkuntzara itzulpena egiten zuen gazte batekin batera. Irekiera ekitaldiko eskema errepikatuz, euskara eta gaztelera, bi hizkuntzak tartekatu zituzten. Mezua ezberdina batean eta bestean emanaz.

Ondoren, Amnesty Internationaleko kidea, Lucas Mejia aritu zen, euskaraz eta gaztelera. Amnesty Internationaleko saria FORBIDDEN VOICES dokumentalarentzat izan zen eta filmaren zuzendariari, Barbara Miller-i, eman zioten hitza. Gabon esan eta gaztelera jarraitu zuen. Labur aritu zen.

Jarraian, Juan Carlos Izagirrek hartu du hitza. Aurkezpen ekitaldian egin zuen modura aritu da euskara eta gaztelera tartekatuz.

Publikoaren saria aldiz, EL METODO ARRIETA pelikularentzat izan zen. Jorge Gilek bi hizkuntzak erabili zituen.

Honen ostean Patricio Guzmanek, saria jaso zuen. Gaztelera soilik hitz egin zuen. Oso labur.

Azkenik, VIOLETA SE FUE A LOS CIELOS filma aurkeztu zuten eta azken agurra euskaraz soilik egin zuen Ainhoa Aierbek.

3.3. Filmen ongi etorri eta aurkezpenak

Filmen ongi etorri eta aurkezpenak aztertzerakoan, kontuan izan behar dugu ekitaldi batzuk film bat baino gehiagoren emanaldia izan arren (normalean, laburren bat lehenengo eta luze bat ondoren), ekitaldi osoak aurkezpen bakarra izan duela.

BAGERAK behatutako filmetan, **aurkezpenen sarrerak** bi eletan izan dira, gehienetan euskara eta gaztelera tartekatuz, hau da, ez da bata besteari itzulpena egin, esaldi ezberdinak tartekatu dira eta aurkezpen batzuetan euskara hutsez egin dira eta beste batzuetan euskara gailendu dela esan dezakegu. Baina badira gaztelera hutsez egin diren aurkezpenak ere (Hala nola, "*Libre te quiero*").

3.4. Aurkezpen prentsaurrekoa

Aurkezpen nagusian, Nerea Txapartegik (Udaleko Kultur Ordezkarriak), Jose Miguel Beltranek (Zinemaldiko Zuzendariak) eta Juan Karlos Izagirrek (Alkateak) hartu zuten parte. Izagirrek eman zion hasiera prentsaurrekoari eta bi eletan egin zuen (aurrena euskaraz eta ondoren gaztelaraz laburrago). Ondoren, Nerea Txapartegik hartu zuen hitza euskaraz. Jose Miguel Beltranek euskara eta gaztelera tartekatu zituen, hizkuntza bakoitzean informazio propioa eman zuen.

Jarraian, galdera tarteak zabaltzen zen eta gaztelaraz izan zen egindako galdera bakarra.

3.5. Zinemaldiaren Saria aurkezteko prentsaurrekoa

Juan Karlos Izagirrek (Donostiako alkatea) eman zion hasiera prentsaurrekoari. Euskara eta gaztelera tartekatu zituen, hizkuntza bakoitzean informazio ezberdina emaraz. Jarraian, Jose Miguel Beltranek Patricio Guzmanek eman zion hitza gaztelaraz eta Guzmanek gaztelaraz egin zuen. Aitor Morenok (Ganora Filmak) gaztelera eta euskaraz tartekatu zituen. Gaztelaraz luzeago. Azkenik, Beltranek gaztelaraz eman zion bukaera prentsaurrekoari.

3.6. Prentsaurrekoak

Atal honetan Zinema Asteko ekintzak aurkezteko egin diren prentsaurreko guztiak hartu ditugu kontuan, bai filmak buruzkoak, bai erakusketak buruzkoak ere. Balorazio prentsaurrekorik ez da izan. Prentsa ohar bat bidali zuten posta elektronikoz (atxikita bidalitako dokumentua euskaraz eta ondoren gaztelaraz).

Asteazken zehar egindako prentsaurrekoetan Jose Miguel Beltranek (Zinemaldiaren arduradunak) ematen zion hasiera prentsaurrekoari, nahiko labur. Hizkuntza erabilera prentsaurrekoan parte hartu behar zuen pertsonaren arabera izan da, gehienetan gaztelaraz.

"*The Runner*" filmaren prentsaurrekoaren kasuan, filmaren zuzendaria eta protagonista beste hizkuntza batean aritu ziren. Zuzendariak ingelesez egin zuen eta itzultzaileak euskaraz egin zuen itzulpena baina kazetari batek gaztelaraz egiteko eskatu zion eta hortik aurrera itzulpen gehienak gaztelarara egin zituen. Filmaren aktorea aldiz, hasanieraz egin zuen eta zegoen beste itzultzaileak itzulpena gaztelarara egin zuen.

"Bigarren Mendebaldean" erakusketaren prentsaurrekoari dagokionez, Juan Karlos Izagirrek (Donostiako alkatea) sarrera euskaraz eta ondoren gaztelaraz egin zuen. Luis Aldasoro (Ceinproko zuzendaria) eta Adela Rojok gaztelaraz egin zuten eta Iban Lafontek (Ceinproko irakasleak) eta Olatz Genuak (Ceinproko ikaslea) berriz, euskaraz.

Orokorrean, euskara hasierako agurrean, hurrengo eguneko programazioaren errepasoan eta gonbidatuaren aurkezpenean erabili izan da. Jose Miguel Beltranek zein prentsaurrekora hurbildutakoek egindako galdera gehienak gazteleraz izan dira eta erantzunak gazteleraz.

3.7. Palmaresa

Palmaresa irakurtzeko prentsaurrekoan, Fernando Armendariz eta Goizeder Urtasun (Amnesty Internationaleko Epaimahaiko kidea), Gazteen Epaimahaiko ordezkariak eta Josemi Beltrán (Donostia Kulturako Zinema programazioaren arduraduna) izan ziren.

Beltranek euskaraz eman zion hasiera eta ondoren gazteleraz aritu zen. Epaimahai gazteko kideei hitza gazteleraz eman zien. Epaimahai gaztearen bi ordezkarietatik batek euskaraz eta besteak gazteleraz azaldu zituzten banatutako sarien nondik norakoak. Beltranek euskaraz egin die galdera bat eta batek euskaraz eta besteak gazteleraz erantzun zuten. Jarraian *Amnesty Internationale*koak aurkeztu zituen euskaraz. Fernandok Armendarizek euskaraz (nahiko trakets) eta Urtasunek gazteleraz irakurri zuten.

Galdera tarteak gazteleraz zabaldu zen eta bi galdera besterik ez ziren egon. Bata euskaraz eta bestea gazteleraz.

3.8. Mahai inguru eta solasaldiak

Zenbait filmen ondoren, solasaldiak egon dira. Begoña del Tesok euskaraz eta gazteleraz aurkeztu zituen. Ondoren, gonbidatuek hartzen zuten hitza eta 5 solasaldietatik bakarrean euskaraz nagusitasuna izan zuen (Alardearen seme-alabak filmaren solasaldian hain zuzen) . Besteetan, orokorrean emandako azalpenak zein publikoaren galderak gazteleraz izan ziren.

3.9. Jendaurreko zerbitzuak

Jendeari erantzuteko zerbitzuetan nolako harrera jaso ahal izan dugun neurtu nahi izan dugu.

Topatu garen Zinemaldiko langileekin (informazio bulegoan, aretoen sarreratako langileekin...) euskaraz egin dugu eta erantzuna euskaraz jaso dugu.

4. IDATZIZKO MATERIALA

Oro har Zinemaldiko antolakuntzari dagokion idatzizko materiala ele bitan edota hiru eletan idatzirik dago.

4.1. Katalogo ofiziala

“Giza Eskubideen X. Zinemaldia”-ren katalogoan, astean zehar izango diren film eta bestelako ekintzei buruzko informazioa azaltzen da 90 orrialdetan. Azalean kartel ofiziala du, hiru eletan. Kontrazalean, berriz, antolatzaileen, babesleen, parte-hartzaileen eta laguntzaileen logotipoak daude. Liburuaren barruan, lehenik, film baten kartela azaltzen da (“Al nacer el día”) fitxa teknikoa eta oharrak gaztelera hutsean, jarraian Juan Karlos Izagirre alkatearen agurra irakur dezakegu hiru eletan. Ondoren, filmei buruzko informazioa hiru eletan dago baina izenburu asko gaztelera eta jarraian, jatorrizko hizkuntzan ageri da (Hala nola: *Al nacer el día, un cerdo en gaza, El taaib, Parada*); alboan datorren fitxa teknikoa euskaraz dago. Gainontzeko ekintzei buruzko informazioa hiru eletan dago. Informazioaz gain, hainbat iragarki edo filmen kartelak daude. Filmek zortzi kartel daude, 6 gaztelera, 1 euskaraz eta beste bat ingelesez (Lore). Honetaz gain, 10 iragarki daude, 4 bi eletan (Olatu talka, 200 urte beranduago, 1813 Donostia eraikitzen eta Aieteko Kultur Parkea), 2 gaztelera (Radio Euskadi eta Caiman cuardenos de cine) 1 hiru eletan dagoen, gaztelera letra deigarriagoan (Bitez logos) eta beste 1 ingelesez (Human Rights Film Network).

4.2. Programazio liburuxka

40 orriko liburuxka bat da. Azalean kartel ofiziala du, hiru eletan. Kontrazalean, berriz, antolatzaileen, babesleen, parte-hartzaileen eta laguntzaileen logotipoak daude. Barnean, film bakoitzaren azalpen labur bat dago, ele bitan, euskaraz lehen eta euskarazko testua beltzez, gaztelera testua grisez).

4.3. Esku orriak, sarrerak, ...

Atal honetan Zinema Astearen inguruan sortzen den beste material idatzia biltzen dugu, kontuan izanik hau dela jende gehienarengana iristen den materiala.

Emanaldietarako eskuratu ditugun sarrerak bi eletan egon dira, baita haurrentzako filmetako gonbidapenak ere.

Filmei botoa emateko orria eta Giza Eskubideen IX. Zinemaldiaren ebaluaketa orrian azaltzen den informazio guztia bi eletan dago.

Fnac-ek kaleratutako hilabeteko programazioan bertan egin zen erakusketaren inguruko informazioa gaztelera zegoen.

San Telmo Museoak kaleratutako apirileko agendan, Patricio Guzmanek bertan egin zuen mintegiaren inguruko informazioa gazteleraz.

4.4. Erakusketak

- *Giza eskubideak, haur eta gazteen margolanen lehiaketa IX. edizioaren* erakusketa: Zinemaldiaren informazio bulegoan jarri zituzten marrazki sorten testu oinak euskaraz eta gazteleraz irakur zitekeen. Marrazkietan zeuden testu motz gehienak euskaraz. Informazio panela ere, bi eletan.

- *"Suspensión" eta beste erreportaje batzuk* erakusketa: Fnac-en jarritako informazio koadroak bata euskaraz eta bestea gazteleraz. Fnac-eko Plotter nagusian zegoen informazioa aldiz, gaztelera hutsez. Argazki oinen kasuan, testuak gazteleraz lehenik eta ondoren euskaraz.

4.5. WEB gunea

Web gunean, lehenik hizkuntza aukeratzeko pantaila agertzen da, euskara (Sartu), gaztelera (Entrar) eta ingelesa (Enter), aipatutako ordenan. Informazio guztia hiru hizkuntzetan eskuratzeko aukera ematen du kasu honetan izan ezik:

- Salmenta sarrera loturan klikatzean Kutxako gaztelerazko bertsioa orrira bidaltzen zaitu.

Bestetik, helbidearen izena www.cineyderechoshumanos.com gazteleraz da.

4.6. Prentsarako materiala

Prentsaurrekoetan eta antolakuntzak emandako poltsan eskuratu izan dugun materiala bildu dugu atal honetan: prentsa txostena, eguneko programazio txostenak, filmei buruzko informazio txostenak, erakusketei buruzko informazio txostenak eta prentsarako dossierra. Informazio guztia, ele bitan edo hiru eletan zegoen.

Eskuratu ditugun pelikulen, erakusketen eta bestelakoen prentsa oharren informazioa honakoa izan da: prentsa ohar gehienak euskaraz edo gazteleraz eskuratzeko aukera zegoen baina dossierren kasuan baziren gaztelera hutsezkoak ere (hala nola, *"El metodo Arrieta"*); Giza Eskubideen sariak ele bitan, Gazte epaimahaiaren dossierra bi eletan; azkenik, balantzearen prentsa oharra euskaraz jaso dugu.

Bestetik, posta elektroniko bidez bidalitako prentsa oharretan, informazioa euskaraz eta gazteleraz jaso dugu. Antolakuntzarekin zuzenean izan ditugun mezu trukaketetan euskaraz egin dugu.

5. ONDORIOAK ETA PROPOSAMENAK

Orain arte azaldutako datuak aztertuz, atalez atal balorazio orokor bat egingo dugu jarraian.

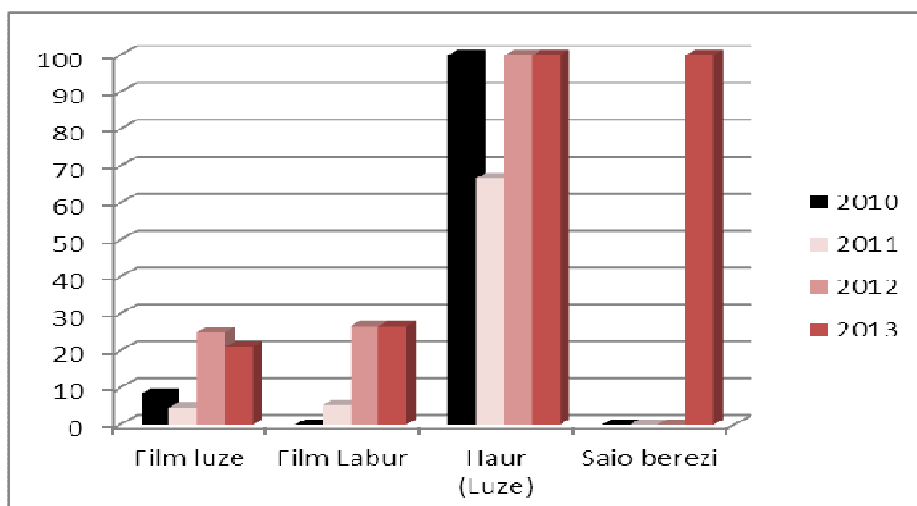
Ahozkoan eta filmetan erabilitako hizkuntzari dagokionez, 16 film luze parte hartu zuten Sail Ofizialean eta lau izan ziren euskaraz, euskarara azpidatziak edota bikoiztuak. Film laburretan, 15 film proiektatu ziren, horietatik bat euskaraz izan da eta hiru euskaraz azpidatziak. *Filmazprit* saioari dagokionez 5 film proiektzio izan dira eta guztiak euskaraz. Haur eta gazteentzako saioetan, 3 film luzeetatik bat euskaraz eta beste biak euskaraz azpidatzita izan dira.

Ikusten denez, aurten iazko datuekin alderatuta aldaketa nabariena saio berezietan eman da. Iaz izan ziren saio berezietan ez zen euskararen presentziarik egon eta aurten berriz, Filmazpit-ek proiektatutako 5 filmak euskaraz izan dira. Bestetik, film luzeei eta laburrei dagokionez iazko kopuru berdina mantendu da. Hala ere, oraindik lan handia dago egiteko euskaraz azpidatzitako edo euskaraz bikoiztutako filmen kopurua handitzeko, euskarak dagokion presentzia izan dezan.

Euskararen garapena (2010-2011-2012-2013):

	Film luze	Film Labur	Saio Berezi	Haur eta gazte
2010	2 (% 8,33)	0 (%0)	0 (%0)	3 (%100)
2011	1 (%4,55)	1 (%5,26)	0 (%0)	2 (%66,67)
2012	4 (%25)	4 (%26,67)	0 (%)	3 (%100)
2013	4 (%21,05)	4 (%26,66)	5 (%100)	3 (%100)

Iazko datuekin alderatuta, grafikoan ikus dezakegu, euskara film labur eta luzeetan mantendu egin den bitartean saio berezietan euskararen presentzia ehuneko ehuna izan da.

Zinemaldiaren aurkezpen prentsaurrekoan, ekitaldi nagusien eta filmen **aurkezpenetan**, aurten ere, bi hizkuntzen arteko oreka, bermatu egin da. Hala ere, ekitaldi nagusietan proiektatzen diren **filmetan** euskara bermatu beharko litzatekeela uste du BAGERAK, hala nola inaugurazio eta bukaerako ekitaldietan.

Prentsaurrekoetan, mahai inguruetan eta tailerretan, aldiz, euskararen presentzia ez da behar bezain bestekoa izan. Kasu hauetan, euskara hasierako agurretara mugatu baita eta euskara bigarren mailan gelditu da.

Idatzizko materialari dagokionez, antolakuntzak kaleratzen duen materialean elebitasuna mantendu da eta positibotzat jotzen dugu, katalogo ofizialean, fitxa tekniko guztiak euskara hutsean idatziak egotea.

Posta elektronikoz jaso ditugun prentsa ohar guztiak, euskaraz edo bi eletan jaso ditugu. Prentsaurrekoetan banatutako film ezberdinen prentsa dossier gehienak euskaraz jaso ditugu baina film ekoizleek banatutako txostenen kasuan, euskara ez dago bermatua eta antolakuntzak banatzen dituen momentutik, bere ardura ere badela uste dugu.

Web guneari dagokionez, positibotzat jotzen dugu lehenik hizkuntza aukeratzeko pantaila agertzea. Bestetik hutsunerik nabarmenena, web orriaren izenean dago www.cineyderechoshumanos.com.

Orokorrean hartuta, BAGERAK ondokoa proposatzen dio Zinema Asteko antolakuntzari: dauden hutsuneak zuzentzea eta aurrerapausoak egiten jarraitzea, Zinema Astearen euskararen normalizazioa lortzeari begira. Hala nola, filmei dagokionez, euskarak leku zabalago baten beharra duenez, gutxienez, aurreko urteetako emanaldi kopurua handitzen joatea proposatzen dugu eta ahal den neurrian, euskarazko emanaldiak atal guztietan izan daitezela (inaugurazio eta amaierako saioetan ere bai). Prentsaurrekoetan eta ekintza paraleloen kasuan, erabiltzen diren hizkuntzen artean oreka mantentzeko bideak aztertu beharko lirateke eta euskara ez mugatzea soilik lehenengo ongi etorriko bi hitzetara. (Hala nola, euskara hutsezko saio bereziak tartekatuz, prentsaurrekoa aurretik gaztelera gailenduko dela jakinda, hasieran aurkezpen osoa euskaraz izatea, moderatzaileak gonbidatuei euskaraz galdetzea...). Bestetik, filmen ekoizleek argitaratzen dituzten prentsarako txostenak, gaztelera diren kasuetan, euskarara itzultzea. Azkenik, solasaldietan, aurkezpenak eta azalpenak modu orekatuan euskaraz eta gaztelaniaz izatea. Modu natural batean euskara erabiltzea.

Bide horretan, BAGERAren esku dagoen heinean, laguntza behar izanez gero, beti prest izango gaituzue.